

Atasözlerinin Öğretimine İlişkin Bir Öneri: Atasözlerinin Anlamlarına Göre Derecelendirilmesi

Saadettin KEKLİK*

Öz

Araştırmalarda atasözlerinin öğrencilere doğru bir şekilde ve yerinde kullanımının öğretilmesi gerektiği ifade edilmiş; ancak hangi atasözlerinin önce öğretilmesiyle ilgili bir seviyelendirme yapılmamıştır. Bu yüzden araştırmanın amacı, anlamlarına göre derecelendirilmiş atasözlerinin ortaokul öğrencileri tarafından bilinmesi, bunun yanında sınıf (yaş), cinsiyet ve sosyo-ekonomik seviyeye göre ne derece değiştiğini incelemektir. Çalışma, tarama araştırmasına dayalı betimleyici bir araştırmadır. Veri toplama aracı olarak öğrencilere çoktan seçmeli başarı testi verilmiştir. Bu testte atasözleri, gerçek anlamlı, kısmen mecaz anlamlı ve mecaz anlamlı olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Her grup için dokuz çoktan seçmeli soru olmak üzere toplam 27 soru hazırlanmıştır. Testin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.91'dir. Çalışma grubu, Uşak il merkezinde üst, orta ve alt sosyo-ekonomik seviyedeki birer okuldan seçilmiştir. Katılımcılar bu okullarda 5, 6, 7 ve 8. sınıfta okuyan 753 öğrencidir. Çalışma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde yapılmıştır. Araştırma verilerine Kolmogorov-Smirnov testi yapılmış, verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir ($p > .05$). Parametrik testlerden t testi kullanılırken değişken sayısı ikiden fazla olduğunda F testi kullanılmıştır. Araştırmada 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin en yüksek puan ortalamalarını gerçek anlamlı atasözleri testinden aldıkları, en düşük puan ortalamalarını ise, mecaz anlamlı atasözlerini testinden aldıkları belirlenmiştir. Buna göre; 5. ve 6. sınıfta öğrencilere daha çok gerçek anlamlı atasözleri, 7. sınıfta daha çok kısmen mecaz anlamlı atasözleri, 8. sınıfta ise daha çok mecaz anlamlı atasözleri öğretilmelidir.

Anahtar kelimeler: Atasözleri, Mecaz Anlamlı Atasözü, Gerçek Anlamlı Atasözü ve Kısmen Mecaz Anlamlı Atasözü.

* Doç. Dr., Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, sadikeklik@gmail.com

A Proposal for the Teaching of Proverbs: Grading by Meanings of Proverbs

Abstract

It is expressed that proverbs should be taught to students correctly and properly use of it in these researchs. However, it has not been studied a leveling study on the teaching of which proverbs firstly. Therefore the purpose of the study is to examine known meanings of graded proverbs by secondary school students besides class (age) gender and socioeconomic level based on how much has changed. This research is a descriptive study based on survey research. Multiple-choice achievement tests are given to students as a data collection instruments. Proverbs is divided into three groups as figurative proverbs, direct meaning proverbs and partially figurative meaning proverbs in this test. A total of 27 questions were prepared from each group including nine multiple-choice questions. Cronbach's alpha reliability coefficient of the test is 0.91. The working group were selected from a school in the higher, middle and lower socioeconomic levels in Usak. Participants were 753 students in these schools which studying in class 5, 6, 7 and 8. The study was conducted in education years of 2012-2013 Spring term. Kolmogorov-Smirnov test was applied to the survey data, it was determined that the normal distribution of the data ($p > .05$). T test was used in parametric tests and number of variables are used when more than two used F test. It was determined that 5, 6, 7, 8th grade students received the highest scores from direct meaning proverbs however, 5, 6, 7, 8th grade students received the lowest scores from figurative proverbs. According to this conclusion; 5th and 6th grade students should be taught in direct meaning proverbs, 7th grade students should be taught in partially figurative meaning proverbs and 8th grade students should be taught in figurative meaning.

Key Words: Proverbs, Figurative Proverb, Direct Meaning Proverb and Partially Figurative Meaning Proverb.

Giriş

İnsanların tecrübe, gözlem ve görüşlerine dayanan atasözlerine bütün dillerde rastlamak mümkündür. Türk kültürünün ve sözlü edebiyatın zengin ürünlerinden biri de atasözleridir. Atasözleri, yüzyıllar boyunca kuşaktan kuşağa aktarılarak günümüze kadar ulaşmıştır.

Aksoy (1988b,s. 37) atasözlerini“Atalarımızın uzun denemelere dayanan yargılarını genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak düsturlaştırın, kalıplaşmış biçimleri bulunan ve kamuca benimsenmiş olan özlü sözler” şeklinde tanımlamıştır.Mieder (2004,s. 3) ise, “atasözleri mecazi, sabit ve ezberlenebilir bir biçimi olan ve nesilden nesile aktarılan, bilgelik, doğruluk, ahlaki ve geleneksel görüşleri içeren, halkın genellikle bildiği kısa cümlelerdir” şeklinde tanımlamıştır.Araştırmacılar tanımlarında, atasözlerinin kalıplaşmış biçimleri bulunduğu, halkın hayat felsefesi ve görüşlerini içerdiği, kısa ve özlü cümleler olduğunu vurgulamıştır.

Türk atasözleri, ele aldıkları konular bakımından çok çeşitlilik gösterir. Atasözleri, “millî, ırkî ve insanî vasıfları ile her türlü konuyu ele alan eserlerdir” (Elçin, 1992,s. 346). Atasözlerinde acelecilik, aç gözlülük, adalet, aile, aşk, azim, bağışlama, başarı, bilgi, cimrilik, çalışkanlık, çocuk, din, dostluk, dünya, eğitim, evlilik, fedakârlık, gurur, güven, hayat, hayvanlar, hoşgörü, iklim, iyilik, kadın, komşuluk, kurnazlık, mutluluk, nankörlük, öfke, ölçülü olma, ölüm, sabır, sağlık, tabiat, tarım, ticaret, yalancılık, yardım, zenginlik, zulüm gibi çeşitli konulara yer verilmiştir (Çobanoğlu, 2004; Elçin, 1992; Gülensoy, 1975; Oy, 1972; Parlatır, 2008; Soykut, 1974; Yurtbaşı, 2012).

Çok farklı konulara değinen atasözleri; dil bilimi, edebiyat, halk bilimi, psikoloji, sosyoloji, antropoloji ve eğitim bilimleri gibi pek çok bilim dalının çalışma alanı içerisinde yer almaktadır. Bütün bu çalışmalardaki ortak düşünce; atasözleri halkın dünya görüşünü, yaşayış tarzını, hayat felsefesini,karakterini,inanışlarını ve gelenekleriniyansıtır. Başka bir deyişle atasözleri, o milletin kültür tarihiyle ilgili önemli ipuçları verir (Oy, 1972; Soykut, 1974; Emir, 1976; Aksoy, 1988b; Çotuksöken 1988; Kurt, 1991; Yetiş, 1993; Püsküllüoğlu, 1995; Honeck, 1997; Üstüner, 2002; Çobanoğlu, 2004; Mieder, 2004; Aksan, 2009; Erginer, 2010; Özkan, 2011).

Kültür ve eğitim açısından atasözleri önemlidir. Kendi değerlerini gelecek kuşaklara aktarmanın yolu eğitimden geçer. Bu bağlamda atasözleri önemli bir vazifeyi yerine getirir. Birçok araştırmacı atasözlerinin bir toplumun kültürel değerlerini muhafaza ederek kuşaktan kuşağa aktarılmasında önemli bir unsur olduğu ve bunların öğrencilere doğru bir şekilde ve yerinde kullanımının öğretilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Bulut, 2013; Çotuksöken, 1988; Tekşan ve Yiğit, 2012; Önel, 2008; Özkan, 2011; Yılar, 2007).

Atasözlerinin Eğitim ve Öğretimdeki Yeri

Atasözleri, “hayatın değişik gerçeklerini anlatmada kullanılan etkili, özlü, vurucu, çarpıcı ifadelerdir” (Çetin, 2009, s. 188). Eğitici, öğretici, yol gösterici özellikleri bulunan atasözleri, çeşitli sebeplerden dolayı günlük hayatta en çok başvurulan sözlerdendir. Atasözleri, anlatıma akıcılık ve çekicilik kazandırır, düşünceleri desteklemeye yardımcı olur. Öğüt vermek, örnek göstermek, duygu ve düşünceleri en kısa yoldan belirtilmek istendiğinde atasözlerinden yararlanır (Çotuksöken, 1988; Pala, 2010; Şenel, 2008; Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, 1976; Tekşan ve Yiğit, 2012).

Bir toplumun hayat tarzı, dünya görüşü, inanışları ve gelenekleri atasözlerine yansır. Çocuklar atasözlerini sadece okuldan değil, ailesinden, çevresinden sürekli öğrenmekte ve kullanmaktadır. Bu sebeple, çocuklar atasözlerini öğrenirken toplumla ilgili normları, değerleri, inanışları ve gelenekleride öğrenmektedir. Başka bir deyişle çocuklar atasözlerini öğrenirken toplumda uyulması gereken kuralları ve toplumun kültürel özelliklerini de öğrenmektedir (Akpınar, 2010; Bulut, 2011; Çakmakçı, 2009; Kayhan, 2009).

Atasözleri soyut kavramları açıklamak için somut kavramlara başvurur (Oy, 1972; Yılar, 2007). Soyut fikirler, atasözünde maddeleşir, âdeta gözle görülür, elle tutulur hale gelir (Akün, 2006). Bu bağlamda kavram gelişiminde soyut kavramları daha anlaşılır hale getirmesi açısından atasözleri önemlidir (Çakmakçı, 2009).

Söz dağarcığının zenginliği aynı zamanda fikir, bilim, kültür ve sanat dünyasının da zenginliği demektir. Söz dağarcığında kelimelerin yanında atasözleri, deyimler, kalıp sözler de bulunmaktadır. Bu bağlamda bir kimsenin atasözleri hazinesi ne kadar zengin olursa kültür seviyesi de o kadar yüksek olacaktır. Söz dağarcığı zenginleştikçe dil becerileri gelişir, dil becerileri gelişirken de söz dağarcığı beraberinde zenginleşir (Özbay ve Melanlıoğlu, 2008, Tekşan ve Yiğit, 2012).

Öğrencilerin okuduklarını, dinlediklerini anlamaları ve anladıklarını konuşma ve yazma becerileriyle anlatmaları için söz varlıklarının zengin olması gerekmektedir. Tüm (2010, s. 676)'e göre, “hem dil hem de kültürün anlaşılmasını sağlayan bir durum oluşturduğundan, atasözlerini öğrenmek dili edinme sürecinde anahtar bir unsurdur”. Baş (2002, s. 62) ise “az sayıda cümle ile öz ifadeler kurabilme açısından konuşma ve yazma eğitiminde; ilgi ve merak uyandırma açısından dinleme eğitiminde; metinlerdeki söyleyişleri daha anlamlı hâle getirip, vurgu ve tonlamayı kolaylaştırma açısından okuma eğitiminde kullanılabilecek ürünlerdir” diyerek dört temel beceriyle ilişkisine dikkat çekmiştir.

Ses bilgisi, yapı bilgisi ve cümle bilgisinden oluşan dil bilgisi

konularının öğretiminde atasözleri örnek metin olarak kullanılabilir. Öğrencilere dil bilgisi konuları atasözleri aracılığıyla daha somut ve daha etkili bir şekilde öğretilirken dolaylı olarak Türk kültürü ve değerler de kazandırılmış olur. Bunun yanında atasözleri halkın içinden doğduğu için dilin doğal kullanımını yansıtır. Böylece öğrencilere dilin doğal kullanımını gösterme imkânını sunar(Tekşan, 2012).

Bu bağlamda ortaokul çağındaki öğrencilere kendi kültürel değerlerini ve özelliklerini tanıtmaya açısından sağlayacağı faydanın yanında, anadili kullanma becerilerini geliştirerek, zengin bir ifade yeteneğini sağlama açısından da atasözlerinin önemi büyüktür.

Problem Durumu

Atasözlerinin öğretimi açısından 2006Türkçe Dersi Öğretim Programı incelendiğinde; programda öğrencilerin atasözleri hazinelerinin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmış ancak hangi atasözlerinin hangi sınıfta kazandırılacağından bahsedilmemiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2006).

Araştırmacılar, Türkçe ders kitaplarında hangi atasözlerinin öğretileceğinin belirlenmediği, temalara uygun atasözlerini kazandırılma yoluna gidilmediği, ders kitaplarında bulunan atasözü sayısının ise çok az olduğunu belirtmişlerdir (Akpınar, 2010; Keklik, 2010; Önel, 2008).

Çelik (2011), derste kullanılacak atasözleri seçerken dikkat edilmesi gereken hususlar arasında ilköğretimde kullanılan atasözlerinin olabildiğince somut olması özelliğini saymaktadır. Çotuksöken (2004) ise, atasözlerinin öğrencilerin anlama düzeylerine göre kolay kavranabilenlerden zor olana doğru bir sıralama yapılması gerektiğini, özellikle benzetmeli/eğretilmeli atasözlerinin ortaokulun son sınıflarına bırakılması gerektiğini ifade etmiştir. Yine araştırmacılara göre, somuttan soyuta, kolaydan zora ilkesine göre önce somut ve gerçek anlamlı kelimeler daha sonra soyut veya mecaz anlamlı kelimeler öğretilmelidir (Demirel; 2007; Küçükahmet, 1998).

Öğrenciler için hazırlanmış çeşitli atasözleri kitapları bulunmaktadır. Bunların bir kısmında atasözleri alfabetik olarak sıralanmış ve açıklanmışken (Bahadınlı, 1998; Çebi ve Çarhoğlu, 1998; Çotuksöken, 2004; Doğanay, 1973; Emir, 1976; Köklügiller, 1989; Pala, 2010; Par, 1982;Püsküllüoğlu, 1995; Saraçbaşı ve Minnetoğlu, 1978; Su, 1994) bir kısmında ise temalarına veya konularına göre sınıflandırılmış ve açıklanmıştır (Soykut, 1974; Yurtbaşı, 2012). Bu çalışmalarda da yaş seviyesine uygun atasözlerinin seçimine dair bilgi ve açıklamalar yapılmamıştır.

Atasözlerinin eğitimi ve öğretilmesiyle ilgili değişik açılardan çalışmalar yapılmıştır. Atasözlerinin öğretiminde dramatizasyonun etkisi (Kazıcı, 2008), karikatürlerin etkisi (Varışoğlu vd., 2014), öğrencilerin atasözü dağarcığının belirlenmesi ve onların öğretilmesi (Kayhan, 2009), değer eğitiminde

atasözlerinin kullanılması (Bulut, 2011), kavram geliştirme açısından (Çakmakçı, 2009), öğrenme öğretme süreci bakımından (Duruhan ve İlhan, 2004) ve atasözlerinin destan metinleri ile öğretilmesi (Cerrahoğlu, 2013) şeklinde çalışmalar yapılmıştır.

Bunun yanında atasözlerinin başka disiplinlerde kullanılmasıyla ilgili araştırmalar da vardır. Atasözlerinin coğrafya öğretiminde (Gülüm, 2009), sosyal bilgiler dersinde değerlerin aktarımında (Mindivanlı vd., 2012), İpek Yolu'nda Türkler ünitesinde (Çelik, 2011), İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinde yer alan bazı değerlerin öğretiminde (Akdoğan Mindivanlı vd., 2014); kimya eğitiminde (Arıer Karaöz, 2009), yabancılara Türkçe öğretiminde (Akpınar, 2010; Duru, 2009; Güven ve Halat, 2015; Tüm, 2010; Tuna Turhan, 2014) kullanılmasıyla ilgili araştırmalar yapılmıştır.

Yukarıdaki araştırmalardan anlaşıldığı gibi hangi atasözlerinin önce öğretilmesiyle ilgili bir seviyelendirme araştırması yapılmamıştır. Bağcı (2010), hangi sınıfta hangi atasözünün öğretilmesi gerektiği konusunda geniş kapsamlı akademik çalışmaların yapılması gerektiğini ifade ederken Açık ve Akpınar (2010) ise, yabancılara Türkçe öğretiminde kurlara göre atasözü tasnifinin yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu yüzden atasözlerinin eğitim-öğretimde kullanılmasıyla ilgili araştırma yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Araştırmanın problem cümlesi, “Ortaokul öğrencilerinin anlamlarına göre derecelendirilmiş atasözlerini bilmesi sınıf seviyesine (yaş) göre değişmekte midir?”

Araştırmanın alt problem cümleleri ise;

a) Ortaokul öğrencilerinin atasözlerini bilmesi cinsiyete göre,

b) Ortaokul öğrencilerinin atasözlerini bilmesi sosyo-ekonomik

seviyeye göre

değişmekte midir?

Atasözlerinin Anlamlarına Göre Derecelendirilmesi

Türkiye'de yayımlanan makale veya kitaplarda birçok araştırmacı, anlamları açısından atasözlerini iki kısma ayırarak atasözlerinin çoğunun mecazlı/yan/dolaylı olduğu, bir kısmının ise gerçek/düz/doğrudan anlamlı olduğunu belirtmişlerdir (Oy, 1972; Soykut, 1974; Aksoy, 1988a; Köklügiller, 1989; Su, 1994; Sağlam, 2001; Çotuksöken, 2004; Kazıcı, 2008; Önel, 2008; Parlatur, 2008; Bağcı, 2010; Pala, 2010; Bulut, 2011; Tepeli ve Arıcı, 2012). İngilizce kaynaklarda da atasözleri genellikle gerçek anlamlı (l i t e r a l / d i r e c t m e a n i n g) ve mecaz anlamlı (implied/metaphoric/figurative proverbs) şeklinde iki kısma ayrılmıştır (Norrick, 1985; Paczoly, 1998; Gibbs, 2001; Wilson, 2009).

Araştırmacı (Keklik, 2013) ise, atasözleri anlamları bakımından üçe ayırmıştır: Gerçek anlamlı, kısmen mecaz anlamlı ve mecaz anlamlı atasözleri.

Atasözlerinde kelimelerin tamamı gerçek anlamındaysa gerçek anlamlı; atasözlerinin bir kısmında kelimeler gerçek anlamıyla kullanılırken bir kısmında mecaz anlamıyla kullanılıyorsa bunlara kısmen mecaz anlamlı ve atasözlerinde kelimelerin tamamı mecaz anlamındaysa mecaz anlamlı atasözleri denir. Buna göre; “Çok konuşan çok yanılır.”, “Kişi arkadaşından bellidir.” atasözleri gerçek anlamlı; “Borç yiğidin kamçısıdır.”, “Dost acı söyler.” atasözleri kısmen mecazlı; “Demir tavında dövülür.”, “Hamama giren terler.” atasözleri ise mecaz anlamlı atasözleridir.

Araştırmada anlamlarına göre üçe ayrılan atasözlerinin ortaokul öğrencileri tarafından bilinmesi, sınıf (yaş), cinsiyet vesosyo-ekonomik seviyeye göre ne derece değiştiği incelenmiştir.

Yöntem

Araştırma, tarama araştırmasına dayalı betimleyici bir araştırmadır. Büyüköztürk vd. (2010, s. 231)'ne göre, “bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre görece daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalara tarama araştırmaları denir.” Bu araştırmada ise anlamlarına göre derecelendirilmiş atasözlerinin ortaokul öğrencileri tarafından bilinme seviyeleri ortaya çıkarılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak öğrencilere çoktan seçmeli başarı testi verilmiştir. Bu testte atasözleri gerçek anlamlı, kısmen mecaz anlamlı ve mecaz anlamlı olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Her grup için dokuz çoktan seçmeli soru hazırlanmıştır.

Araştırmada en çok bilenen ve kullanılan atasözleri kitabı olan Aksoy (1988b)'un *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü* esas alınmıştır. Bu eserden hareketle atasözleri önce gerçek anlamlı atasözleri, kısmen mecaz atasözleri ve mecaz anlamlı atasözleri şeklinde üçe ayrılmıştır. Sonra her grup için onbeşer atasözü olmak üzere 45 test sorusu geliştirilmiş daha sonra uzman görüşleri doğrultusunda 30 soruya düşürülmüştür. Bir okulun beşinci sınıf öğrencilerine bir ders saati süresi içinde ön uygulama yapılmıştır. Buna göre bir ders saati süresinin otuz soruyu cevaplamakta yeterli olmadığı görülmüş, böylece soru sayısı 27'ye düşürülmüş ve çalışma grubuna uygulanmıştır. Testin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.91'dir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu Uşak il merkezinden seçilmiştir. Öncelikle il Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan bilgilere göre üst, orta ve alt sosyo-ekonomik seviyeden okullar belirlenmiştir. Buna göre bir okul üst, bir okul orta ve bir okuldaalt sosyo-ekonomik seviyeden okullar olarak seçilmiştir. Bu okullarda okuyan

beş, altı, yedi ve sekizinci sınıf öğrencilerine,2012-2013 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde 27 soruluk çoktan seçmeli test verilmiş ve bir ders saati içinde soruları cevaplaması istenmiştir. Sorular seçilen okullardaki bütün öğrencilere değil, her sınıf düzeyinden elişer öğrenciye sorulmuştur. Testi eksik dolduran, bütün sorularda aynı şikkı işaretleyen veya soruların çok azını cevaplayan öğrencilerin kâğıtları çıkarılmıştır. Buna göre elde kalan toplam kâğıt sayısı 753'tür. Değişkenlere göre öğrenci sayısı Tablo 2'degösterilmiştir.

Tablo2: Okul, sınıf ve cinsiyete göre öğrencilerin dağılımı

Değişkenler	Alt türler	Öğrenci sayısı	Yüzdesi
Okullar	ÜSE Ortaokul	310	% 41.2
	OSE Ortaokul	239	%31.7
	ASE Ortaokul	204	%27.1
	Toplam	753	% 100
Sınıflar	5. sınıf	193	%25.6
	6. sınıf	191	%25.4
	7. sınıf	187	%24.8
	8. sınıf	182	%24.2
	Toplam	753	%100
Cinsiyet	Kız	386	%51.3
	Erkek	367	%48.7
	Toplam	753	%100

Tablo 2'de sosyo-ekonomik seviye, sınıf ve cinsiyete göre çalışma grubu öğrencilerinin sayıları verilmiştir. Buna göre, üst sosyo-ekonomik seviyeyi temsil eden ortaokuldan 310 (%41.2), orta sosyo-ekonomik seviyeyi temsil eden ortaokuldan 239 (%31.7) ve alt sosyo-ekonomik seviyeyi temsil eden ortaokulundan 204 (27.1) öğrenci çalışma grubuna katılmıştır. Sınıflara göre ise, beşinci sınıftan 193 (%25.6), altıncı sınıftan 191 (%35.4), yedinci sınıftan 187 (24.8) ve sekizinci sınıftan 182 (%24.2) öğrenci çalışma grubuna katılmıştır. Cinsiyete göre de 386 (%51.3) kız ve 367 (%48.7) erkek öğrenci çalışma grubuna katılmıştır.

Verilerin Çözümü

Verilerin analizi SPSS 16 paket programında gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerine Kolmogorov-Smirnov testi yapılmış, verilerin normal

dağılım gösterdiği belirlenmiştir ($p>.05$). Parametrik testlerden t testi kullanılırken değişken sayısı ikiden fazla olduğunda F testi kullanılmıştır.

Bulgu ve Yorumlar

Öğrencilerin atasözü testiyle ilgili bulguları tablo 4, 5, 6 ve grafik 1'de gösterilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerinin anlamlarına göre derecelendirilmiş atasözlerini sınıf seviyelerine göre bilmesi

Anlam	Sınıflar	Öğrenci sayısı	Ortalama	Standart sapma	sd	f değeri	p	Anlamlılık
Gerçek anlamlı atasözü	5. sınıf	177	6,44	2,20	3 723	23,912	.000	8-5
	6. sınıf	188	7,15	1,88				7-5
	7. sınıf	184	7,44	1,79				6-5
	8. sınıf	178	8,07	1,44				
	Toplam	727	7,27	1,93				
Kısmen mecaz anlamlı atasözü	5. sınıf	170	6,06	2,07	3 712	23,184	.000	8-7
	6. sınıf	187	6,76	2,01				8-6
	7. sınıf	182	7,20	1,88				8-5
	8. sınıf	177	7,67	1,51				7-5
	Toplam	716	6,93	1,96				6-5
Mecaz anlamlı atasözü	5. sınıf	168	5,65	2,81	3 696	26,230	.000	8-7
	6. sınıf	177	6,60	2,61				8-6
	7. sınıf	180	7,08	2,45				8-5
	8. sınıf	175	7,94	1,79				7-5
	Toplam	700	6,83	2,57				6-5

Tablo 4'te 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerin gerçek anlamlı, kısmenmecaz anlamlı ve mecaz anlamlı atasözleri testinden alabileceği en yüksek puan 9'dur. Yapılan varyans analiz sonucuna göre; gerçek anlamlı atasözleri testinin en düşük aritmetik ortalamasını 6.44 ile 5. sınıf öğrencileri alırken en yüksek aritmetik ortalamasını 8.07 ile 8. sınıf öğrencileri almıştır. Kısmen mecaz anlamlı atasözleri testinin en düşük aritmetik ortalamasını 6.06 ile 5. sınıf öğrencileri alırken en yüksek aritmetik ortalamasını 7.67 ile 8. sınıf öğrencileri almıştır. Mecaz anlamlı atasözleri testinin en düşük aritmetik ortalamasını 5.65 ile 5. sınıf öğrencileri alırken en yüksek aritmetik ortalamasını 7.94 ile 8. sınıf öğrencileri almıştır. Buna göre; öğrencilerin hem gerçek, hem kısmen mecaz hem de mecaz anlamlı atasözleri testinden aldıkları puanların ortalamaları sınıf seviyesi yükseldikçe arttığı belirlenmiştir.

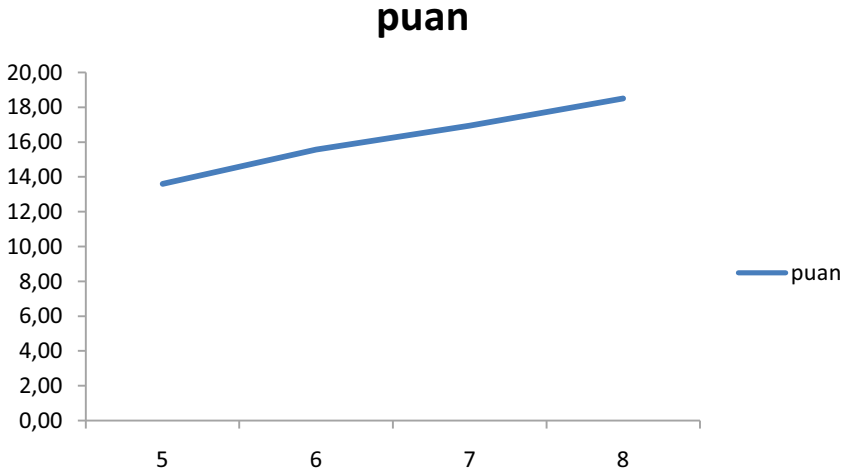
Tablo 4'te 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin gerçek anlamlı atasözlerini testinden aldıkları puan ortalamalarının en yüksek ($x: 7,27$),mecaz anlamlı

atasözlerini testinden aldıkları puan ortalamalarının ise en düşük ($x: 6,83$) olduğu belirlenmiştir. Buna göre, en kolay bilinen atasözleri gerçek anlamlı atasözleridir.

Tablo 4'teki ortalamalara göre, gerçek anlamlı atasözleri testinden 5. sınıf ile 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin aldığı ortalama puanları arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Kısmen mecaz anlamlı atasözleri testinden 5. sınıf ile 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin, 6. sınıf ile 8. sınıf öğrencilerinin ve 7. sınıf ile 8. sınıf öğrencilerinin aldığı ortalama puanları arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Mecaz anlamlı atasözleri testinden ise, 5. sınıf ile 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin, 6. sınıf ile 8. sınıf öğrencilerinin ve 7. sınıf ile 8. sınıf öğrencilerinin aldığı ortalama puanları arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4'te sınıf düzeyi ortalamalarına bakıldığında gerçek anlamlı ($x: 7,27$), kısmen mecaz anlamlı ($x: 6,93$) ve mecaz anlamlı ($x: 6,83$) olduğu görülmektedir. Araştırmada savunulan düşünceye göre kısmen mecaz anlamlı atasözleri, gerçek anlamlı il mecaz anlamlı atasözleri arasında geçiş özelliğine sahiptir. Ortalamalara bakıldığında bu düşüncenin desteklendiği görülmektedir.

Grafik 1: Öğrencilerin atasözleri testinden aldığı puanların ortalama grafiği

Grafik 1'de, öğrencilerin hem gerçek hem kısmen mecaz hem de mecaz anlamlı atasözleri testinden aldıkları puan ortalamalarının sınıf seviyesi (yaş) yükseldikçe arttığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 5: Cinsiyete göre öğrencilerin atasözü testinden aldığı puanların ortalamaları

	Cinsiyet	N	Ortalama	Standart sapma	sd	F	p	Anlamlılık
Gerçek anlamlı	Kız	374	7,50	1,71	725	3,311	,001	Kız- Erkek
	Erkek	353	7,03	2,12				
Kısmen mecaz anlamlı	Kız	369	7,22	1,83	714	4,167	,001	Kız- Erkek
	Erkek	347	6,62	2,06				
Mecaz anlamlı	Kız	363	7,17	2,42	698	3,643	,001	Kız- Erkek
	Erkek	337	6,47	2,68				
Bütün Test	Kız	368	16,82	4,35	751	4,226	,000	Kız- Erkek
	Erkek	367	15,37	5,10				

Tablo 5 incelendiğinde; kızların gerçek anlamlı atasözlerinden aldığı puan ortalaması 7.50 iken erkeklerin aldığı puanların ortalaması 7.03'tür. Kızların kısmen mecaz anlamlı atasözünden aldığı puan ortalaması 7.22 iken erkeklerin 6.62'dir. Kızların mecaz anlamlı atasözünden aldığı puan ortalaması 7.17 iken erkeklerin 6.47 olduğu görülmüştür. Bu ortalamalara göre, kız ve erkek öğrencilerinin gerçek anlamlı (t), kısmen mecaz anlamlı (t) ve mecaz anlamlı (t) atasözlerinden aldığı ortalama puanlar arasında kızlar lehine anlamlı bir farklılık belirlenmiştir.

Tablo 6: Sosyo-ekonomik seviyeye göre öğrencilerin atasözü testinden aldığı puanların ortalamaları

Sosyo-ekonomik seviye	Öğrenci sayısı	Ortalama	Standart sapma	sd	F değeri	p	Anlamlılık
ÜSE Ortaokul	310	18.45	2,98	2	106.752	.000	1-3
OSE Ortaokul	239	15.81	4,70				
ASE Ortaokul	204	12.91	5,17				
Toplam	753	16.11	4,79				

Tablo 6 incelendiğinde; üst sosyo-ekonomik seviyeyi temsil eden ortaokul öğrencilerinin aldığı puanların aritmetik ortalaması 18.45, orta sosyo-ekonomik seviyeyi temsil eden ortaokul öğrencilerinin aldığı puanların aritmetik ortalaması 15.81, alt sosyo-ekonomik seviyeyi temsil eden ortaokul öğrencilerinin aldığı puanların aritmetik ortalaması ise 12.91 olduğu görülmüştür. Bu ortalamalara göre, üst sosyo-ekonomik ortaokul ile diğer ortaokullar arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmada 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin en yüksek puan ortalamalarını gerçek anlamlı atasözlerini testinden alırken, en düşük puan ortalamalarını ise mecaz anlamlı atasözlerini testinden aldıkları belirlenmiştir.

Buna göre; 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin en kolay gerçek anlamlı atasözlerini, en zor ise mecaz anlamlı atasözlerini kavradıkları ortaya çıkmıştır. Birçok araştırmacı, mecaz anlamlı atasözlerinin öğrenciler tarafından kavranması veya anlaşılmasının zor olduğunu belirtmişlerdir (SecordandWiig, 1993; Nippold vd., 2000; Nippoldvd, 2001; Sağlam, 2001). Mecaz anlamlı atasözlerinde gösterilen ile kastedilen farklı şeylerdir. Tepeli ve Arıcı (2012), dokuzuncu sınıf öğrencilerinin çoğunlukla temel (gerçek) anlamda olan atasözlerini doğru cevap verdikleri, mecaz anlamlı atasözlerinin anlamını vermede sıkıntı yaşadıklarını tespit etmiştir. Nippold vd., (2000) araştırmasında, 12, 15 ve 18 yaş grubunda somut anlamlı atasözlerinin soyut anlamlı atasözlerinden daha kolay bilindiğini belirlemiştir. Bu bilgiler araştırmanın sonucunu desteklemektedir.

Araştırmadamecaz anlamlı atasözlerini en az bilen 5. sınıf öğrenciler iken en çok bilen ise 8. sınıf öğrenciler olduğu ortaya çıkmıştır. Piaget'nin zihin gelişimi kuramının dönemlerinden sonuncusu olan soyut işlemler dönemi, çocukta soyut işlemlerin başladığı dönemdir. Soyut işlemler dönemi, kültürlere göre değişmekle birlikte çocuklarda 11 veya 12 yaşlarında başlamaktadır. Bu dönemde soyut fikirlere ilişkin akıl yürütme, değişkenleri birleştirme ve ayırma gibi zihin faaliyetleri gelişmektedir (Piaget, 1969; Günçe, 1973; Bacanlı, 1984). Mecazlı ifadeler, mecaz anlamlı atasözleri, benzetmeler vb. anlam olayları bu dönemde kavranmaya başlanmaktadır. Nippold vd. (1998) araştırmasında, 12, 14, 16, 18 ve 25 yaş grubuna atasözlerini anlama göreviyle (task) ilgili verdiği testten grupların puanlarının ortalamaları sırasıyla, %51, %71, %73, %81 ve %93'tür. Buna göre, gruplar arasında en büyük gelişmenin 12 ile 14 yaşları arasında olduğubelirlenmiştir. Bu bilgiler araştırmadaki mecaz anlamlı atasözlerinin 8. sınıfta (13 yaş) daha iyi kavrandığı sonucunu desteklemektedir.

Araştırmada öğrencilerin kısmen mecaz anlamlı atasözleri testinden aldıkları puan ortalamaları ise orta seviyededir. Buna göre; 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin önce gerçek anlamlı daha sonra kısmen mecaz son olarak da mecaz anlamlı atasözlerini kavradıkları ortaya çıkmıştır.

Araştırmada gerçek anlamlı, kısmen mecaz anlamlı ve mecaz anlamlı atasözleri testinden kız ve erkek öğrencilerin aldıkları puanların ortalamaları kızların lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre; kız öğrencilerin erkek öğrencilerden gerçek, kısmen mecaz ve mecaz anlamlı atasözlerini daha iyi kavradıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Atasözleriyle ilgili yapılan araştırmalarda öğrencilerin puanlarının ortalamaları, cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir (Nippold vd., 2001; Bağcı, 2010). Bu sonuçlar, araştırmanın sonucunu desteklememektedir.

Atasözlerini anlamada, kavramada önemli etkenlerden biri okumadır.

Öğrenciler fabl, masal, hikâye, roman vb. metinleri okuyarak yeni kelimeleri, eğretilmeleri (metaphor), benzetmeleri (similes) mecazlı ifadeleri (metaphoricalexpression), deyimleri (idioms) ve atasözlerini öğrenmektedir. Bu bağlamda okumayla ilgili araştırmaların sonuçlarını da gözden uzak tutmamak gerekir. Okuma becerisi ve okuduğunu anlamayla ilgili araştırmaların bazılarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olmadığı (Akyol, 2005; Bokhorst-HengandPereira, 2008); bazılarında ise kızlar lehine anlamlı bir farklılığın olduğu (Phakiti, 2003; Karakuş, 2006; Ateş, 2008; Sallabaş, 2008; LoganandJohnston, 2009) belirlenmiştir.

Araştırmada öğrencilerin atasözleri testinden aldıkları puan ortalamaları, üst sosyo-ekonomik seviyedeki ortaokul ile orta ve alt sosyo-ekonomik seviyedeki ortaokul arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında okuma becerisi ve okuduğunu anlamayla ilgili araştırmalarda ise, üst sosyo-ekonomik seviye lehine anlamlı bir farklılığın olduğu (Molfese ve diğ., 2003; Sidekli, 2005; 2005; Ateş, 2008) belirlenmiştir. Bu sonuçlar araştırmanın sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

1. Araştırmada, mecaz anlamlı atasözlerini en az bilen 5. sınıf öğrenciler iken en çok bilen ise 8. sınıf öğrenciler olduğu ortaya çıkmıştır. Buna göre; 5. ve 6. sınıfta öğrencilere daha çok gerçek anlamlı atasözleri, 7. sınıfta daha çok kısmen mecaz anlamlı atasözleri 8. sınıfta ise daha çok mecaz anlamlı atasözleri öğretilmelidir.

2. Kısmen mecaz anlamlı atasözleri, mecaz anlamlı atasözlerini öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Mecaz anlamlı ifadeleri anlamada kısmen mecaz anlamlı atasözleri geçiş özelliği göstermektedir. Bu bağlamda, Türkçe derslerinde kısmen mecaz anlamlı atasözleri üzerinde ayrıntılı bir şekilde durmak gerekmektedir.

3. Araştırmaya göre önce gerçek anlamlı daha sonra kısmen mecaz son olarak da mecaz anlamlı atasözlerinin öğretilmesi için Türkçe Dersi Öğretim Programının bu açıdan yeniden gözden geçirilmesi ve Türkçe ders kitaplarının buna göre hazırlanması gerekmektedir.

Kaynaklar

- Açık, F. ve Akpınar, M. (2010). Avrupa Dil Gelişim Dosyası Bağlamında Yabancılara Türkçe Öğretiminde Deyim ve Atasözlerinin Öğrenme - Öğretme Sürecine Aktarımı. *III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu* (16-18 Aralık 2010, Dokuz Eylül Üniversitesi - İzmir), (ss. 61-69). İzmir.
- Akdoğan Mindivanlı, E.; Boztaş, M. Ve Koç, Y. (2014). T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Yer Alan Bazı Değerlerin Atasözleri, Deyimler ve Görsel Öğeler İle Öğretimi. *KKEFD*, 29, 159-176.
- Akpınar, M. ve Açık, F. (2010). Avrupa Dil Gelişim Dosyası Bağlamında, Yabancılara Türkçe Öğretiminde Deyim ve Atasözlerinin Öğrenme-Öğretme Sürecine Aktarımı. *III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu*. (Dokuz Eylül Üniversitesi. 1-3 Temmuz 2010). İzmir. [http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI_TURK_DILI/meric_akpinar\(11.06.2013\)](http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI_TURK_DILI/meric_akpinar(11.06.2013))
- Akpınar, M. (2010). *Deyim ve Atasözlerinin Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanımı Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara:
- Aksan, D. (2009). Her Yönüyle Dil - Ana Çizgileriyle Dilbilim. 1, 2 ve 3. Cilt (5. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. (1988a). Atasözleri, Deyimler. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1962*, (s. 131-166), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları,
- Aksoy A. Ö. (1988b). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi
- Akün, Ö. F. (2006). Atalar Sözüne Dair. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 19, 117-119
- Akyol, H. (2005). *Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi*. Ankara PegemA Yayıncılık
- Alizade, S. (1992). *Oğuzname (Emsal-i Mehmedali) XVI. yüzyılda yazılmış türk atasözleri kitabı*, Prof. Dr. Ali Haydar Bayat (Hazırlayan). İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları
- Arıer Karaöz, N. (2009). Türk Atasözlerinin Kimya Eğitimindeki Rolü. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ateş, M. (2008). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Düzeyleri ile Türkçe Dersine Karşı Tutumları ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış doktora tezi, Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bacanlı, H. (1984). *Çocukta Göreli Kavramların Kazanılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bağcı, Hasan (2010). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Atasözleri ve Deyimleri Algılama Düzeyi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 91-110
- Bahadınlı, Y. Z. (1998). *Deyimler Atasözleri ve Özdeyişler*. İstanbul: Yuva Yayınları
- Baş, B. (2002). Türkçe Temel Dil Becerilerinin Öğretiminde Atasözlerinin Kullanılması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (2), 60-68.
- Bokhorst-Heng, W. and Pereira, D. (2008). Non-At-Risk Adolescents' Attitudes Toward Reading in A Singapore Secondary School. *Journal of Research in Reading*, 31 (3), 285-301.
- Bulut, S. (2011). *Atasözlerinin Değerler Eğitimindeki Yeri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Bulut, M. (2013). Türkçe Eğitimi ve Öğretiminde Dil ve Kültür Aktarımı Aracı Olarak Atasözleri ve Deyimlerin Önemi. *Turkish Studies*, 8 (13), 559-575.
- Büyüköztürk, Ş.; Kılıç Çakmak, E.; Akgün, Ö.E.; Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Cerrahoğlu, M. (2013). Destanların Eğitimdeki İşlevi/ Atasözlerinin Destan Metinleri İle Öğretilmesi. *Turkish Studies*, 8 (13), 633-644.
- Çakmakçı, C. C. (2009). *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretiminde Kavram Geliştirme Açısından Atasözleri ve Deyimler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Çebi, H. ve Çarhoğlu, H. (1998). *Atasözlerimiz ve Açıklamaları*. Ankara: Dörtrel Yayıncılık.
- Çelik, A. (2011). *6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan İpek Yolu'nda Türkler Ünitesinde Atasözleri ve Deyimlerin Kullanılması*. Yayınlanmamış yüksek lisan tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çetin, N. (2009). *Şiir Çözümleme Yöntemi*. Ankara: Öncü Kitap
- Çobanoğlu, Ö. (2004). *Türk Dünyası Ortak Atasözleri Sözlüğü*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

- Çotuksöken, Y. (1988). *Atasözlerimiz* (4. Baskı). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Çotuksöken, Y. (2004). *Türkçe Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü* (1. Baskı). İstanbul: Toroslu Kitaplığı
- Demirel, Ö. (2007). *Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı* (12. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları
- Doğanay, A. (1973). *Türk Atasözleri Sözlüğü*. Yeni Büyük Dağıtım.
- Duru, H. (2009). *Atasözleri ve Deyimlerin Yabancılarla Öğretilmesinde Yöntem ve Teknikler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Duruhan, K., İlhan, B. (2004). Eğitim-Öğretimle İlgili Bazı Atasözleri ve Deyimlerimizin Öğrenme-Öğretme Süreci Bakımından İrdelenmesi. *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 164, 119-125.
- Elçin, Ş. (1992). Atalar Sözü. *Türk Dünyası El Kitabı Üçüncü Cilt Edebiyat* (2. Baskı), (s. 343-354), Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları,
- Emir, S. (1976). *Atasözleri ve Vecizlerin Açıklamaları*. İstanbul: Emir Yayınları.
- Erginer, G. (2010). *Atasözlerinde Sosyal Hayat*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Gibbs, R. W. (2001). Proverbial Themes We Live By. *Poetics*, 29, 167-188.
- Gülensoy, T. (1975). Türk Dünyası atasözlerinin anlam yönünden benzerlikleri üzerine notlar. *Türk Folkloru Araştırmaları Yıllığı Belleten 1974*. (s. 93-101), Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi,
- Gülüm, K. (2009). Coğrafya öğretiminde kullanılabilecek doğa için söylenmiş türk ve türkmen (türkmenistan) atasözleri üzerine bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (1), 51-58
- Günçe, G. (1973). *Çocukta Zihin Gelişimi Piaget'in Kuramına Toplu Bakış*. Ankara: Baylan Matbaası.
- Güven, A. Z. ve Halat, Sercan (2015). Idioms And Proverbs In Teaching Turkish As A Foreign Language; 'Istanbul, Turkish Teaching Books For Foreigners' Sample. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 191, 1240-1246.
- Honeck, R. P. (1997). *A Proverbs in Mind: The Cognitive Science of Proverbial Wit and Wisdom*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- Karakuş, I. Ş. (2006). *Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Okuma Gelişimine Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kayhan, G. Ç. (2009). *Hakkâri /Yüksekova 75.Yıl Yatılı İlköğretim Bölge Okulu İlköğretim 7. Sınıf Düzeyinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Deyim, Atasözü Ve Bilmece Dağarcıklarının Belirlenmesi ve Bunların Öğretilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kazıcı, E. (2008). *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Derslerinde Deyim ve Atasözlerinin Öğretiminde Dramatizasyon Yönteminin Etkililik Düzeyi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Keklik, S. (2010). 1-8. Sınıf Türkçe Ders ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Atasözleri ve Özdeyişler Açısından İncelenmesi. *Türkçe Öğretiminde Güncel Tartışmalar*, (ss. 95-112), Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Keklik, S. (2013). Atasözleri Sadece Gerçek ve Mecaz Anımlı Mıdır?. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (23), 239-250.
- Köklügiller, A. (1989). *Açıklamalı Atasözleri ve Özdeyişler* (4. Baskı). İstanbul: Kaya Yayınları
- Kurt, İ. (1991). *Türk Atasözlerine Psikolojik Bir Yaklaşım*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Küçükahmet, L. (1998). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Alkım Yayınları
- Logan, S. and Johnston, R. (2009). Gender Differences in Reading Ability and Attitudes: Examining Where These Differences Lie. *Journal of Research in Reading*, 32 (2), 199-214.
- Mieder, W. (2004). *Proverbs: A Handbook*. London: Greenwood Press.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Mindivanlı, E; Küçük, B. ve Aktaş, E. (2012). Sosyal Bilgiler Dersinde Değerlerin Aktarımında Atasözleri ve Deyimlerin Kullanımı. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1 (3), 86-94.
- Molfese, V. J., Modglin, A. and Molfese, D. L. (2003). The Role of Environment in the Development of Reading Skills: A Longitudinal Study of Preschool and School-Age Measures. *Journal of Learning Disabilities*, 36 (1), 59-67.

- Nippold, M. A., Allen, M. M. and Kirsch, D. I. (2001). Proverb Comprehension as a Function of Reading Proficiency in Preadolescents. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 32, 90-100.
- Nippold, M. A., Hegel, S. L., Uhden, L. D., and Bustamante, S. (1998). Development of Proverb Comprehension in Adolescents: Implications for Instruction. *Journal of Children's Communication Development*, 19, 49-55.
- Nippold, M. A., Allen, M. M., & Kirsch, D. I. (2000). How Adolescents Comprehend Unfamiliar Proverbs: The Role of Top-Down and Bottom-Up Processes. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 43, 621-630.
- Norrick, N. R. (1985). *How Proverbs Mean: Semantic Studies in English Proverbs*. Amsterdam: Mouton.
- Oy, A. (1972). *Tarih Boyunca Türk Atasözleri*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Önel, G. (2008). *İlköğretim 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Atasözlerini Algılama Düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özbay, M. ve Melanlioğlu, D. (2008). Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 30-45.
- Özkan, İ. (2011). Türk Atasözlerinde Yinelemeler. *Turkish Studies*, 6 (1), 1595-1603.
- Özön, M. N. (1956). *Türk Atasözleri*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi
- Paczolay, G. (1998). Some Notes On The Theory Of Proverbs. (Ed. Peter Durco) *Europhras '97: Phraseology And Paremiology*, (p. 261-266), Bratislava: Akademia PZ.
- Pala, İ. (2010). *Sözün Özünden Dünyeye Bugüne Atasözleri* (2. Baskı). İstanbul: Kapı Yayınları.
- Par, A. H. (1982). *Örneklili Açıklamalı Atasözleri* (4. Baskı). İstanbul: Serhat Dağıtım Yayınevi.
- Parlatır, İ. (2008). *Atasözleri*. Ankara: Yargı Yayınları.
- Phakiti, A. (2003). A Closer at Gender and Strategy Use in L2 Reading. *Language Learning*, 53(4), 649-703.
- Piaget, J. (1969). *The Language and Thought of the Child*. New York: The World Publishing Company.
- Püsküllüoğlu, A. (1995). *Türk Atasözleri Sözlüğü*. Arkadaş Yayınları
- Sağlam, M. Y. (2001). Atasözleri ve Deyimlerde İmgelem. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 45-51
- Sallabaş, M. E. (2008). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları ve Okuduğunu Anlama Becerileri Arasındaki İlişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (16), 141-155.
- Saraçbaşı, M. Ertuğrul ve Minnetoğlu, İ. (1978). *Türk Atasözleri Sözlüğü*. Minnetoğlu Yayınları
- Secord, W. A., and Wiig, E. H. (1993). Interpreting Figurative Language Expressions. *Folia Phoniatrica*, 45, 1-9.
- Sidekli, S. (2005). *İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Öğretici ve Öyküleyici Metinlere Göre Okuduğunu Anlama Becerilerinin Sınanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Soykut, İ. H. (1974). *Türk Atalar Sözü Hazinesi*. İstanbul: Ülker Yayınları.
- Su, Aydın (1994). *Ata Sözlüğü* (12. Baskı). İstanbul: Yuva Yayınları.
- Şenel, M. (2008). Şarkı ve Türkülerdeki Atasözleri ve Deyimlerin Çocukların Dil Gelişimine Katkısı. *Türk Halkları Edebiyatı (II), Uluslararası Çocuk Edebiyatı Kongresi*, Kafkas Üniversitesi (13-15 Kasım 2008, Bakü-Azerbaycan), (s. 352-364).
- Tekşan, K. (2012). Atasözlerinin Dil Bilgisi Öğretiminde Kullanılabilirliği. *Türlük Bilimi Araştırmaları*, 31, 301-322.
- Tekşan, K. ve Yiğit, M. S. (2012). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Atasözleri Kullanımına İlişkin Tutum ve Görüşleri. *GEFAD*, 32 (2), 311-329
- Tepeli, Y. ve Arıcı, A. F. (2012). Lise Öğrencilerinin Atasözlerini Kavrama Düzeyleri Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 223-236 <http://ebadjesr.com/>(10.12.2013)
- Tuna Turhan, S. (2014). Yabancı Öğrencilere Türkçe Öğretiminde Türk Kültür Elçisi Olan 'Atasözleri'nin Kullanımı. *Muğla Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 10 s.
- Tüm, G. (2010). Atasözlerinin Değişik Kültür ve Dilleri Anlamadaki Rolü. *Turkish Studies*, 5 (4), 663-678
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, (1976). *Atasözü*. 1. Cilt (s. 214-218), Dergâh Yayınları.
- Uçar, A. ve Aygün, A. (2005). Anket: Üniversite Öğrencileri ve Atasözleri. *Millî Folklor*, 9 (67), 63-73.

- Üstüner, A. (2002). Olumsuz Yargılı Atasözleri. *Türk Dili Dergisi*, 601, 35-42.
- Varışoğlu, B.; Şeref İ ; Yılmaz, İ. ve Gedik, M. (2014). Deyim ve Atasözlerinin Öğretilmesinde Görsel Bir Araç Olarak Karikatürlerin Başarıya Etkisi. *Karadeniz Araştırmaları*, 41, 226-242.
- Wilson, F. C. (2009). *A Model For Translating Metaphors in Proverbs (French To English): A Cognitive Descriptive Approach*. Unpublished Master of Art Thesis, Kanada: The University Of British Columbia. <https://circle.ubc.ca/handle/2429/12923?show=full> (17.05.2013).
- Yetiş, K. (1993). *Türkçenin Nakışları: Atasözleri-Deyimler-Tekerlemeler-Bilmeceler*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat
- Yılar, Ö. (2007). *Halk Bilimi ve Eğitim* (2. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yurtbaşı, M. (2012). *Sınıflandırılmış Türk Atasözleri* (10. Baskı). İstanbul: Excellence Yayıncılık.